

KennisCentrum
Natuur en
Leefomgeving

Jaarverslag KCNL 2017

Tot en met ultimo 2017

2 maart 2017

Fotoverantwoording:

Pagina Afbeelding

KennisCentrum
Natuur en
Leefomgeving

Jaarverslag KCNL 2017

Tot en met ultimo 2017

2 maart 2017

Voorwoord

Voor u ligt de Jaarafsluiting van het KennisCentrum Natuur en Leefomgeving (KCNL) 2017, het tweede jaarverslag sinds de start van het KCNL.

Het jaar 2017 stond in het teken van De waardepropositie zichtbaar. In het jaar 2017 heeft het KCNL zich primair gefocust op:

- Het evalueren en stroomlijnen werkwijze KCNL (validatie en doorontwikkelen zwaartepuntvorming en profiel);
- Het evalueren en stroomlijnen governance structuur (validatie en doorontwikkelen publiek private samenwerking);
- Het herzien van de meerjarenbegroting KCNL – structureel toewerken naar een zelfstandige positie;
- Toewerken naar het positief doorstaan van de toets op voortgang door RC-HOO (reflecteren op integrale zwaartepuntvorming en profilering);

Het KCNL heeft zich in 2017 doorontwikkeld tot een effectief functionerend kenniscentrum. Er is consequent gewerkt aan het verder aanscherpen van het programma, het uitwerken van de thema's en het stroomlijnen van de body of knowledge and skills. De ontwikkeling van projecten is goed. De beoogde cofinanciering wordt gerealiseerd. De resultaten dragen bij aan de ontwikkeling van nieuwe keuzevakken, herziene curricula en kennisactiviteiten zoals bijeenkomsten en workshops. Het KCNL is effectief in het realiseren van regionale projecten met een landelijke kennisfunctie door de inzet van business developers.

Private partners sluiten zich in toenemende mate aan bij het KCNL en de governance is effectief. De cash financiering is nog relatief beperkt maar neemt wel toe met de verdere ontwikkeling van projecten. Het KCNL heeft duidelijke scenario's voor verduurzaming ontwikkeld die in de komende jaren zullen worden gevalideerd en doorontwikkeld.

In december 2017 heeft de Review Commissie Hoger Onderwijs en Onderzoek (RC HOO) in opdracht van het Ministerie van Landbouw Natuur en Visserij (LNV) een midterm review uitgevoerd. De RC HOO concludeert in haar advies aan het Ministerie van LNV dat het Kenniscentrum Natuur en Leefomgeving een solide basis heeft gelegd die vertrouwen biedt in het kunnen realiseren van een financieel en inhoudelijk duurzame publiek-private (-publieke) samenwerking in 2019 en daarna.

Leeswijzer:

- *Hoofdstuk 1 van de rapportage beschrijft de Algemene terugblik op het jaar 2017;*
- *Hoofdstuk 2 behandelt de financiële stand van zaken met daarin opgenomen de realisatie van 2017;*
- *Hoofdstuk 3 beschrijft de impact aan de hand van realisatie op generiek meetbare indicatoren binnen de lopende projecten;*

Namens de Stuurgroep Kenniscentrum Natuur & Leefomgeving,

drs. P.C.A. van Dongen, voorzitter

KennisCentrum
Natuur en
Leefomgeving

Inhoud

Voorwoord	4
1 / Algemene terugblik op het jaar 2017	8
1.1 / Positionering en profilering	8
1.2 / Governance	10
2 / Financiële verslag tot en met december 2017	13
2.1 / Resultaten in verslagperiode op programma niveau overall	13
2.2 / Organisatiekosten	16
2.3 / Financiële voortgang op thema	18
2.3.2 / Ontwikkelen naar een duurzame stad	19
2.3.3 / Ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer	21
2.3.4 / Proposed projecten	24
3 / Impact	25

KennisCentrum
Natuur en
Leefomgeving

1 / Algemene terugblik op het jaar 2017

In 2017 is wederom hard gewerkt en veel bereikt. Het KCNL is inmiddels bij veel partijen zichtbaar in de markt, in de regio's en op landelijk niveau. Het draagvlak, bij strategische partners waaronder private bedrijven, NGO's en overheden, maar ook bij overheidsorganen neemt toe. Het besef van gedeeld eigenaarschap bij de strategische partners ontwikkelt zich positief. De benodigde middelen, capaciteit, faciliteiten en infrastructuur zijn opgebouwd samen met de partners. Met vereende krachten wordt gewerkt aan het veilig stellen van de financiering voor zowel de korte als lange termijn. Om de samenwerking te laten groeien worden additionele partners gezocht en gevonden. De producten en diensten zijn geïdentificeerd. Op basis van de pilots zijn de bestaande producten en diensten gevalideerd en aangescherpt. Klanten geven aan dat het aanbod aansluit bij hun behoeften en dat zij ook in de toekomst gebruik willen blijven maken van deze diensten. Nieuwe marktsegmenten zijn geadresseerd. Aanvullende projecten worden samen met partners ontwikkeld. In de projecten worden aanzienlijke cash bijdragen gerealiseerd. De omslag naar een toekomstbestendig business model wordt vanaf 2018 in gang gezet. Het kernteam transformeert mee naar de nieuwe ontwikkelfase. De communicatiekanalen die nodig zijn om meerwaarde zichtbaar te maken en kennis te kunnen ontsluiten worden geoptimaliseerd. De organisatie wordt gereedgemaakt voor opschaling.

In de nu volgende paragrafen zullen wij hier verder op inzoomen.

1.1 / Positionering en profilering

In 2017 zijn, in het samenwerkingsverband met het kernteam, de stuurgroep, de strategische partners en andere relevante actoren, de business issues van ieder van onze doelgroepen opnieuw onder de loep genomen. Dit werkproces, waarbij onder meer het business model canvas is gehanteerd, heeft geresulteert in een aangescherpt business model.

Het KCNL speelt in op het groeiend besef binnen het domein natuur en leefomgeving van de noodzaak tot publiek private samenwerking (pps). De unieke meerwaarde van het KCNL in deze samenwerking, is de betrokkenheid van het groene onderwijs door de hele kolom (Wo, Hbo en Mbo), waardoor het noodzakelijke 'gezamenlijk leren' in de pps gestalte krijgt. De infrastructuur van het KCNL voorziet in deze behoefte. Het KCNL:

- *biedt het platform: brengt partijen samen, zodat actuele onderwerpen kunnen worden geagendeerd;*
- *levert het organiserend vermogen: ontwikkelt samenwerkingsprojecten, benut het opschalen van succesvolle samenwerking, het maken van cross-overs, coördinatie tussen landelijke en regionale vragen;*
- *is een kennisknooppunt: deelt een verspreid kennis; organiseert kennisdeel bijeenkomsten,*
- *is een brand Powered by KCNL!: bewaakt de kwaliteit van de samenwerking monitort op concrete uitkomsten.*

Bovenstaande laat zich vertalen in het volgende dienstenpakket voor de doelgroepen:

- *Onderzoekshuis: toetsen en implementeren van kennis in de praktijk, gezamenlijk leren, praktijkonderzoek met lectoraten;*

- *Onderwijshuis: ontwikkeling van minoren, content, aanpassing van de curricula, organiseren en aanbieden van na- en bijscholingscursussen, masterclasses;*
- *Brooker: kernteam geeft toegang tot nieuwe verbindingen, levert organiserend vermogen, hands-on aanpak.*

Binnen de thema's "Ontwikkeling naar een duurzame stad" en "Ontwikkeling naar maatschappelijk natuurbeheer" zijn tot ultimo 2017 vierendertig projecten ontwikkeld. In 2017 zijn nieuwe negen projecten aangemeld, zeven hiervan heb een positieve beschikking ontvangen. In totaal is in 2017 voor een bedrag van € 1,8 mln aan nieuwe projecten van start gegaan.

Op basis van de marktverkenning, gecombineerd met de opgedane ervaringen in de projecten, zijn wij in 2017 tot een selectie van onderwerpen gekomen, waarop het KCNL een body of knowledge en skills (BOKS) bouwt, dynamiek zit en impact kan wordt gemaakt. Zie Tabel 1.1 voor onderwerpen, de aansluiting met doelgroepen, de speerpunten en aangrijpingspunten in beleid en samenwerking en de verbinding aan lectoraten. In totaal toont deze tabel de zwaartepuntvorming van het KCNL zoals deze in de doorontwikkeling in 2017 tot stand is gekomen.

Tabel 1.1 onderwerpen BOKS

Onderwerp	Belanghebbend partijen	Speerpunten	Aangrijpingspunt	Lectoraten
Natuurinclusieve landbouw	BoerenNatuur.nl, LTO's, provincies, waterschappen, Min. van LNV (Gemeenten in mindere mate)	Vergroening van de landbouw, realisatie natuurdoelen, vitaal platteland, verzilveren eco-systeem diensten, verdienmodellen, gesloten kringlopen, waterkwaliteit	SKIPS Min. LNV, Natuurpact, Onderwijs Deal NIL	Weidevogels, Duurzaam bodemgebruik, Bijen gezondheid, Ondernemen met Natuur, duurzame agribusiness in Metropolitane gebieden, Food and Health,
Agroforestry / voedselbossen	BoerenNatuur.nl, LTO's, gemeenten, waterschappen, Provincies, Min. van LNV, terrein beherende organisaties	Vergroening van de landbouw, realisatie natuurdoelen, vitaal platteland, verzilveren eco-systeemdiensten, verdienmodellen, gesloten kringlopen, voedselzekerheid	SKIPS Min. LNV, Natuurpact, Green Deal Agroforestry	Sustainable Nature land use, Duurzame voedsellandschappen in stedelijke regio's, Management of forested landscapes, Integrale voedsel- en productieketens, Nieuwe business modellen
Bijen en biodiversiteit	SOVON, Vlinderstichting, Vogelbescherming Nederland, Min. van LNV, BoerenNatuur.nl, LTO's, terrein beherende organisaties	Natuurlijke vijanden in voedsel productie, bestuiving t.b.v. voedsel productie, verbetering bodemleven t.b.v. voedsel productie, rentmeesterschap in stand houden soorten	SKIPS Min. LNV, Natuurpact, Nationale Bijenstrategie	Duurzame visserij en aquacultuur, Bijengezondheid, Sustainable melkveehouderij, Weidevogels
Klimaatadaptatie	Gemeenten, Waterschappen, Provincies, Ingenieursbureaus.	adaptief waterbeheer, waterbuffering, opvangen piekbelasting, waterkwaliteit	Deltaprogramma's,	Sustainable Flood defense in river systems, Duurzame watersystemen, Circulaire economie

Nature based solutions voor een leefbare stad	Gemeenten, zorgverzekeraars, ingenieursbureaus, terrein beherende organisaties	Gezondheid, consumptie, waardevermeerding o.g., sociale binding,	Omgevingswet, omgevingsvisie, City Deal Waarden van Groen en Blauw in de Stad	Vitale stad, Sociale innovaties in het groene domein, Dynamiek in de stad, Voeding en gezondheid, Circulaire economie, Duurzame voedsellandschappen in de stedelijke regio's
---	--	--	---	--

1.2 / Governance

partnerraad van strategische partners

In de loop van 2017 is de partnerraad uitgebreid met vertegenwoordigers uit de private sector zoals Witteveen + Bos, Tauw, Regeling Ecology and Landscape en als maatschappelijke organisatie Vogelbescherming Nederland. Op dit moment heeft het KCNL vierendertig strategische partners. De strategische partners tezamen hebben zich tot en met 2019 in totaal voor een jaarlijks bedrag van € 458.900,- gecommitteerd aan de realisatie van het programma.

De partnerraad is ook in 2017 twee maal bijeengekomen. In juni kwam de partnerraad bijeen bij Waterschap Rijn en IJssel te Doetinchem. Naast dat de strategische partners zijn geïnformeerd over profiel en propositie van het KCNL en geconsulteerd over de gewenste doorontwikkeling van het KCNL, hebben sprekers van Waterschap Rijn en IJssel, Tauw, VHG en de lector Duurzame watersystemen vanuit hun eigen perspectief hun ervaringen binnen de KCNL-projecten gedeeld. Uit de feedback die wij die middag hebben ontvangen blijkt dat:

1. Partners de noodzaak herkennen van innovatieve kennis, verbindingen maken, kennis ontwikkelen ten behoeve van de praktijk;
2. Partners willen meedenken over verduurzaming van het KCNL, de business case en de haalbaarheid van de ambitie;
3. Partners zijn enthousiast en onder de indruk over het vele dat al is gedaan en bereikt, met de kanttekening dat de inbreng van het Mbo achterblijft;
4. In de doorontwikkeling het belangrijk is de meerwaarde en het succes actief uit te dragen, focus in het programma aan te brengen, het (Mbo)onderwijs nadrukkelijk te laten profiteren van de samenwerking.

In november 2017 kwam de partnerraad bijeen bij Staatsbosbeheer in Kasteel Groeneveld te Baarn. De partnerraadbijeenkomst stond in het teken van het manifesteren van de impact van de publiek private samenwerking. Daarnaast is gesproken over de 'doorontwikkelroute' naar een toekomstbestendig KCNL. Na een plenair deel, kreeg het programma een interactief karakter waarbij binnen een viertal workshops actief werd meegegedacht over doorontwikkel- en uitbreidingskansen. In de samenvatting van de opbrengsten van deze middag worden vijf gemeenschappelijke lijnen herkend:

1. Uit de workshops blijkt duidelijk dat het belang van de platform en netwerk functie van het KCNL, zowel op regionaal niveau maar zeker ook op het bovenregionale niveau, door alle partners wordt gedeeld;
2. Van belang is nu het opbouwen van een merknaam en het creëren van reputatie. Daarvoor is een goede exposure nodig en het tonen van opbrengsten uit de projecten. Geef het geheel ook nog een iets exclusiever tintje!
3. Voor de doorontwikkeling van het KCNL is het nodig om mogelijkheden voor aanvullende financiering te creëren. Denk hierbij aan gemeenten, provincies, of andere subsidiebronnen. Vanuit de verbinding

met deze partijen aan het KCNL verbonden partijen, krijg je toegang tot bepaalde subsidiebronnen, waar dat alleen niet lukt;

4. In het verlengde zal ook worden nagedacht hoe resultaten van het KCNL gedefinieerd moeten worden. Zijn resultaten, bijv. uit de projecten, vrijblijvend of moeten we de lat hoger leggen?
5. Tenslotte wordt als uitdaging voor de komende tijd gezien, de vorengenoemde inhoudelijke, zichtbare meerwaarde, te 'verzilveren' en te vertalen naar een business case waarbij partners gezamenlijk de infrastructuur van het KCNL in stand houden.

Bovenstaande illustreert hoe het eigenaarschap bij de strategische partners in het afgelopen jaar is vergroot. Partners zijn goed vertegenwoordigd en leveren een inhoudelijke en actieve bijdrage tijdens de partnerraadbijeenkomsten. De meerwaarde van het KCNL en het nut van structurele samenwerking wordt erkend. Met het Ministerie van Economische zaken, het team van het cluster Natuurcombinaties en provincies, zijn in 2017 gesprekken voortgezet over de invulling van de verdergaande samenwerking met het KCNL.

stuurgroep

Binnen de stuurgroep wordt constructief en structureel samengewerkt. De stuurgroep is in 2017 volgens plan zes maal bijeengeeweest. De stuurgroep creëert meerwaarde voor het KCNL. Zo zijn het Jaarplan KCNL 2017 en het Jaarverslag KCNL 2016 vastgesteld en wordt strikt toezicht gehouden op de kwaliteit van de uitvoering van het programma. De trimestercijfers worden periodiek behandeld. In de rol van toezichthouder op het behalen van de beoogde resultaten, zijn aanvullende procesafspraken gemaakt. Indien daar aanleiding toe is kan door de stuurgroep de opdracht worden gegeven tot de uitvoering van een interne audit.

De acht stuurgroepleden zijn een evenwichtige afspiegeling van de bij het KCNL betrokken strategische partners. Binnen de bezetting van de stuurgroep hebben zich in 2017 twee personele wijzigingen voorgedaan. De samenstelling is nu als volgt:

Tabel 1.2 Stuurgroep KCNL

Naam	Vertegenwoordiger	Organisatie
Drs. P.C.A. van Dongen voorzitter	Hbo	Voorzitter CvB Van Hall Larenstein
Ir. G. van Oosten	Hbo	Vestigingsdirecteur locatie Delft, Hogeschool Inholland
E.M.A.M. Roozen	Werkveld Groene sector	Directeur Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners
Ing. J. Lourens, MBA	Werkveld Watersector	Directeur Waterschap Rijn en IJssel
Dr. Ir. H.H. Bartelink	Werkveld Bos-, Natuur-, terreineigenaren/-beheerders	Directeur-bestuurder LandschappenNL
Ing. A. Datema	Werkveld Agrarische collectieven	Voorzitter BoerenNatuur.nl
R. van Tilburg	Mbo	Voorzitter CvB Clusius
Drs. A. Christoph, MBA	Mbo	Lid CvB CITAVERDE College

kernteam

Gezien de validatiefase waarin het KCNL zich bevindt, waren de activiteiten van het kernteam in 2017 in het bijzonder gericht op:

- 1) het creëren van de grotere naamsbekendheid van het KCNL;
- 2) het zichtbaar leveren van meerwaarde voor haar doelgroepen door te sturen op concrete resultaten;

- 3) het aangaan van strategische verbindingen (d.w.z. verbindingen waar in de toekomst een verdienmodel aan te koppelen is), waaronder het optimaliseren van de verbondenheid van de business developers aan de meeting points;
- 4) het ontsluiten van kennis en het organiseren van kennisdeelbijeekomsten. Voor het vergroten van de bekendheid en het uitdragen van resultaten zijn in 2017 extra middelen ingezet.

Voor het optimaal functioneren van het kernteam, ook met het oog op de toekomst, heeft een aantal wijzigingen in de samenstelling plaatsgevonden. De samenstelling is als in tabel 1.3 weergegeven.

Tabel 1.3 Kernteam met business developers per regio

Gebied	Programmamanager	Organisatie
Landelijk management	Ir. Evelyne van Dongen	Van Hall Larenstein
Regio	Business developer	Organisatie
Friesland, Groningen Drenthe	Pieter van der Werff	Nordwin College
Noord-Holland, Flevoland	Ir. Rosemarie Slobbe	Clusius College
Noord-Brabant, Limburg	Ing. Ger van Laak	CITAVERDE College
Metropoolregio Amsterdam	Dr. Roos van Maanen	Aeres Hogeschool
Overijssel, Gelderland	Drs. Brecht Caspers*	Van Hall Larenstein
Zuid-Holland, Zeeland, Groene Hart	Ing. Willem Kemmers*	Hogeschool Inholland

*nieuwe business developer

Overige allianties en succesvolle samenwerking

Het KCNL is aangehaakt bij diverse samenwerkingsverbanden en allianties, zoals de ontwikkelagenda groen onderwijs (sinds 2018 genoemd het Groen Pact). Het KCNL speelt een actieve rol in de City Deal 'Waarden van Groen en Blauw in de Stad', is mede ontwikkelaar en ondertekenaar van de Nationale Bijenstrategie en is mede ontwikkelaar van de Onderwijs deal Natuurinclusieve landbouw. In september is door het KCNL voor de Natuurtop 2017 van het Interprovinciaal Overleg (IPO) de studenten challenge voor de beste 'Nature Keeper' uitgezet en georganiseerd (zie ook www.natuurtop.nl). Samenwerking is gevonden met de Climate Adaptation Services (Min. I &M), en in de regio's met verschillende provincies.

2 / Financiële verslag tot en met december 2017

Met deze financiële rapportage wordt inzicht gegeven in de organisatiekosten van het KennisCentrum Natuur en Leefomgeving (KCNL) en in de financiële resultaten van de KCNL-projecten. In deze financiële rapportage wordt een vergelijking gemaakt tussen de realisatie tot en met december 2017 en de KCNL-begrotingen.

De oorspronkelijke meerjarenbegroting van het KCNL is gesteld op in totaal € 8 mln. Hiervan is € 3 mln toegerekend aan projecten op het thema 'Ontwikkelen naar een duurzame stad', € 3 mln toegerekend aan projecten op het thema 'Ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer' en € 2 mln gereserveerd voor organisatiekosten. Vanuit het Ministerie van Economische zaken (in de loop van 2017 verplaatst naar het Ministerie van Landbouw en Visserij) zal door het KCNL een subsidie worden ontvangen van maximaal € 4 mln.

De financiële realisatie tot en met december is positief.

- *De totaal begroting is per ultimo 2017 € 9,2 mln.*
- *Het volume aan nieuwe projecten ontwikkelt zich positief. Het totale volume aan nieuw ontwikkelde projecten in 2017 is € 1,8 mln. Het totaal begrote projectvolume komt hiermee per ultimo 2017 op € 7,0 mln.*
- *De realisatie binnen de projecten is volgens begroting. Tot op heden is € 2,2 mln binnen de projecten gerealiseerd.*
- *De totale cash bijdrage vanuit het werkveld binnen de portefeuille lopende projecten is begroot op € 635.000,-. Hiervan is tot einde december € 203.000,- gerealiseerd.*
- *De voor het programma overall vereiste 50-25-25%-regel van EZ, voor de vereiste verhouding tussen: de maximale bijdrage EZ (50%), minimale bijdrage werkveld (25%) en maximale bijdrage onderwijs (25%), is dankzij de toenemende realisatie bijna gehaald. Deze verhouding in de realisatie tot en met ultimo 2017 is 51-28-21%. Met het voortzetten van deze positieve beweging zal de verhouding in de loop van 2018 binnen de vereiste norm komen.*
- *De bovengrens voor organisatiekosten is gesteld op 25% zijnde € 2 mln in de oorspronkelijke begroting. Dit absolute bedrag van € 2 mln blijft in de begroting gehandhaafd. Van deze 2 mln is tot en met ultimo 2017 42% (€ 830.000,-) gerealiseerd. Door stijging van de totale programma begroting naar € 9,2 mln per ultimo 2017 is het huidige aandeel organisatiekosten in de totaal begroting thans 21%. Hiermee wordt ruim aan de gestelde eis voldaan.*

In de nu volgende paragrafen zal bovenstaande worden uitgewerkt. Hiervoor zal eerst worden gekeken naar de begroting en realisatie op programmaniveau. Vervolgens wordt ingezoomd op de realisatie per thema en de projecten daarbinnen. Dit hoofdstuk zal worden afgesloten met een paragraaf over de proposed projecten.

2.1 / Resultaten in verslagperiode op programma niveau overall

Begroting

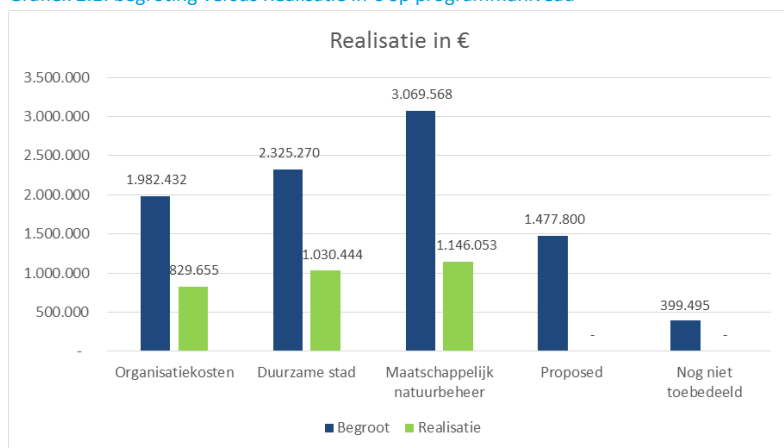
De totale programmabegroting bedraagt op dit moment € 9,2 mln. Het subsidiebedrag van EZ is € 4 mln. Hierdoor komt het subsidieaandeel overall uit op 43%. Daarnaast wordt het KCNL-programma

gefinancierd via een bijdrage uit het onderwijsveld groot € 3,4 mln (36%) en via een bijdrage uit het werkveld groot € 3,3 mln (36%). De bijdrage uit het werkveld bestaat uit een in-kind-bijdrage van € 2,3 mln (25%) en een cash-bijdrage van € 1 mln (11%), waarvan € 635.000,- in lopende projecten (11 %). Hiermee voldoet het KCNL in de begroting ruim aan de 50-25-25% cofinancieringsregel die door EZ is voorgeschreven. Van de € 9,2 mln is € 2 mln toebedeeld aan organisatiekosten. De KCNL-projecten zijn onderverdeeld in twee hoofdthema's: Ontwikkeling duurzame stad (budget € 2,3 mln) en Ontwikkeling naar maatschappelijk natuurbeheer (budget € 3,1 mln). Daarnaast is in de begroting een bedrag opgenomen van € 1,9 mln voor proposed en nog toe te rekenen projecten. Hiervan is voor 2017 een bedrag van € 1,5 mln gereserveerd. De begrote subsidie bijdrage op deze projecten is € 296.000,- (20%). Daarnaast is een bedrag van € 399.000,- nog niet toebedeeld. Het subsidieaandeel hierbinnen is maximaal € 132.000,-.

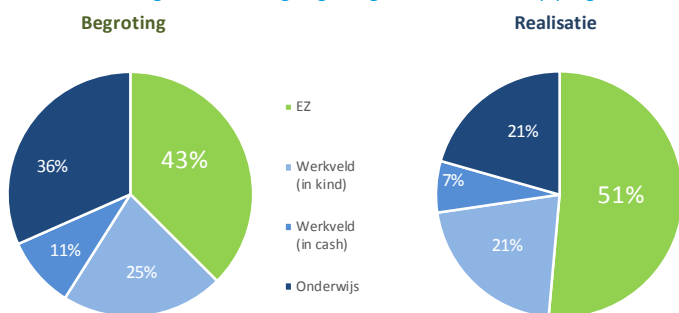
Realisatie ten op zicht van begroting

De realisatie van de budgetten t/m heden ziet er grafisch als volgt uit:

Grafiek 2.1: begroting versus Realisatie in € op programmaniveau

Grafiek 2.2: Verhouding cofinanciering begroting versus realisatie op programmaniveau

Tabel 2.1: Realisatie vs. begroot op programmaniveau

	Begroting					Realisatie				
	Totaal	EZ	Werkveld (in kind)	Werkveld (in cash)	Onderwijs	Totaal	EZ	Werkveld (in kind)	Werkveld (in cash)	Onderwijs
Organisatiekosten	1.982.432	1.727.877	114.393	-	1.595.154	829.655	710.783	53.473	-	65.399
Duurzamen stad										
Lopende projecten	2.189.534	747.565	746.020	240.630	455.319	920.106	334.204	224.288	135.972	225.641
Afgewikkeld	135.736	37.283	56.472	-	14.085	110.338	37.283	49.569	12.000	11.486
Maatschappelijk natuurbeheer										
Lopende projecten	2.833.649	978.294	859.962	303.857	691.536	940.791	381.953	296.884	-	261.954
Afgewikkeld	235.920	81.587	10.552	90.400	35.381	205.262	81.587	14.437	54.659	54.579
Proposed projecten										
Duurzame stad	627.800	125.560	156.950	156.950	188.340	-	-	-	-	-
Maatschappelijk natuurbeheer	850.000	170.000	212.500	212.500	255.000	-	-	-	-	-
Nog toe te rekenen										
Nog toe te rekenen	399.495	131.833	127.838	-	139.823	-	-	-	-	-
Totaal jaar 1 t/m 4	9.254.565	4.000.000	2.284.687	1.004.337	3.374.638	3.006.152	1.545.810	638.651	202.631	619.059
		43%	25%	11%	36%		51%	21%	7%	21%

Analyse met betrekking tot de realisatie:

- De realisatie op programma niveau tot ultimo december 2017 zit op 51-28-21%. Dit heeft te maken met de relatief hoge aanloopkosten in de eerste jaren en aan het gegeven dat in de initiële KCNL-projecten een subsidiebijdrage van 50% is toegekend;
- Vanaf medio 2016 wordt binnen de projecten een verhouding van 33-35-32% gehanteerd. Hiermee zal gedurende de verdere looptijd van het KCNL-programma voldaan gaan worden aan de cofinancieringsregel;
- De realisatie overall is 33% (€ 3 mln) en blijft daarmee licht achter op de begroting;
- De totale cashbijdrage (inclusief de proposed projecten) van het werkveld is begroot op € 1.004.000,-. Het begrote aandeel cashbijdrage in de lopende en afgewikkelde projecten is € 634.997. Hiervan is tot einde december € 202.631,- gerealiseerd. De realisatie van cashbijdrage op het programma overall is 7% en blijft daarmee iets achter op het begrote ratio van 11%;
- Van de organisatiekosten is reeds 42% gerealiseerd. De realisatie blijft iets achter met wat is begroot, maar zal over de gehele looptijd uitkomen op 2 mln, wat bij de huidige begroting van 9,2 mln neerkomt op 21%;
- In totaal zijn zeven projecten financieel afgerond, waarbij in een aantal gevallen sprake is van een onderbesteding. Binnen het thema 'Ontwikkelen naar een duurzame stad' is sprake van een onderbesteding van € 25.000,-. Dit wordt veroorzaakt doordat het project 'stadsecologie' slechts deels is uitgevoerd. Binnen het thema 'Ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer' is een onderbesteding aanwezig van € 31.000,-. Deze onderbesteding is vooral te verklaren doordat het project 'Boeren zorgen natuurlijk voor schoon water' niet is doorgegaan. De niet aangewende subsidiebijdragen zullen weer beschikbaar komen voor nieuwe te ontwikkelen projecten.

Conclusie realisatie

De realisatie van de uitgaven is overall in balans. De voortgang van de realisatie ontwikkelt zich in lijn der verwachtingen. Kijkend naar de verwachte kosten en opbrengsten kan gesteld worden dat wordt voldaan de cofinancieringseisen van het Ministerie van EZ.

2.2 / Organisatiekosten

Samenvatting organisatiekosten:

Overzicht per categorie

Tabel 2.2: Organisatiekosten totaal per categorie

	Begroot 2015 t/m 2020	Realisatie t/m dece 2017	Ruimte/ tekort	Percentage gerealiseerd
Management	661.964	332.626	329.338	50%
Business Developers	897.550	352.773	544.778	39%
Overige organisatiekosten	422.918	144.256	278.662	34%
Totaal organisatiekosten	1.982.432	829.655	1.152.777	42%

In het nu volgend deel zal bovenstaande tabel worden toegelicht. Hierbij zullen eerst de organisatiekosten van het management worden geanalyseerd, vervolgens zal worden ingezoomd op de kosten voor business developers en tot slot zal in meer detail worden gekeken naar de overige organisatiekosten.

Management

Tabel 2.3: Detailoverzicht organisatiekosten management

	Begroot 2015 t/m 2020	Realisatie t/m dece 2017	Ruimte/ tekort	Percentage gerealiseerd
Projectmanagement	460.059	220.662	239.397	48%
Administratieve ondersteuning	61.051	47.112	13.939	77%
Secretariaat	40.695	20.984	19.711	52%
Subsidie adviseur	12.745	2.964	9.781	23%
Control	84.295	38.018	46.277	45%
Communicatie	3.120	2.886	234	93%
Totaal organisatiekosten - Management	661.964	332.626	329.338	50%

Bijzonderheden met betrekking tot de realisatie van de organisatiekosten management:

- De kosten voor projectmanagement lopen redelijk in de pas met de begroting;
- De kosten voor administratieve ondersteuning zijn in de afgelopen 1,5 jaar hoog geweest. Dit was deels volgens begroting (hoger inzet van administratieve ondersteuning in de eerste programmajaren). Daarnaast heeft in 2017 de administratieve ondersteuning een deel van de inhoudelijke controle van de VHL-projecten op zich genomen ter ondersteuning de business developer. Vanaf 2018 zullen een project ingenieur en een externe communicatiemedewerker de administratieve werkzaamheden gaan uitvoeren;
- De ondersteuningsuren vanuit het secretariaat ontwikkelen zich volgens plan;
- De inzet van de subsidie-adviseur is nog relatief klein geweest. Deze kosten zullen voortkomend uit de ambitie om de komende jaren alternatieve geldstromen aan te gaan boren, gaan toenemen;
- Kosten communicatie hebben betrekking op de uren die door VHL-medewerkers zijn geschreven voor werkzaamheden ten behoeve van het KCNL. De kosten communicatie zijn relatief hoog, maar in absolute bedragen is dit verschil niet groot;
- Voor de afwikkeling van het programma en de eindverantwoording aan het Ministerie van LNV is in de meerjarenbegroting voor het jaar 2020 een bedrag groot € 193.199,- gereserveerd.

Business Developers

Tabel 2.4: Detailoverzicht organisatiekosten business developers per regio

	Begroot 2015 t/m 2020	Realisatie t/m apri 2018	Ruimte/ tekort	Percentage gerealiseerd
Metropoolregio Amsterdam	146.749	67.180	79.569	46%
Regio Noord-Holland, Flevoland	146.749	65.323	81.426	45%
Regio Friesland, Groningen, Drenthe	146.749	48.633	98.116	33%
Regio Zuid-Holland, Zeeland, Groene Hart	146.749	41.496	105.253	28%
Regio Noord-Brabant, Limburg	146.749	69.030	77.719	47%
Regio Overijssel, Gelderland	136.729	61.111	75.618	45%
Nog niet toebedeelde uren	27.076	-	27.076	0%
Totaal organisatiekosten - Business Developers	897.550	352.773	544.778	39%

Bijzonderheden met betrekking tot de realisatie van de organisatiekosten Business Developers:

- De realisatie voor business developers is op dit moment 39%. Dit heeft enerzijds te maken met het feit dat de business developers gestart zijn in april 2016. Daarnaast heeft een aantal wisselingen plaatsgevonden. Vacatures konden niet direct worden vervuld en nieuwe business developers hadden gezien hun overige verplichtingen niet de ruimte om extra uren te maken.

Overige organisatiekosten

Tabel 2.5: Detailoverzicht overige organisatiekosten

	Begroot 2015 t/m 2020	Realisatie t/m dece 2017	Ruimte/ tekort	Percentage gerealiseerd
Partnerraad	124.464	54.912	69.552	44%
Stuurgroep	130.091	62.400	67.691	48%
Reis- & Verblijfkosten	36.272	1.896	34.376	5%
Kennisbijeenkomsten	46.696	-	46.696	0%
Communicatie en PR	40.923	13.785	27.138	34%
Faciliteiten/overig	31.272	11.263	20.009	36%
Onvoorzien	13.200	-	13.200	0%
Totaal	422.918	144.256	278.662	34%

Bijzonderheden met betrekking tot de realisatie van de overige organisatiekosten:

- 'Kosten' partnerraad en stuurgroep bestaan uit uren en zijn in de realisatie opgenomen als 'in kind' bijdragen conform begroting;
- Voor wat betreft de overige kostensoorten, veelal externe lasten, zijn nog weinig verplichtingen voor aangegaan en dus is het budget nog niet aangesproken. Dit beeld zal naar alle waarschijnlijkheid in 2018 en 2019 wijzigen;
- De overige organisatiekosten bestaan voornamelijk uit externe (uitbestede) communicatiekosten. In 2018 zullen we extra financiële middelen ingezet gaan worden voor marketing en pr o.a. via website en LinkedIn. Daarnaast zullen de kosten voor het organiseren van kennisdeelbijeenkomsten gaan toenemen;

- In 2018 zal een deel van de kosten welke in 2017 gemaakt zijn voor de ontvangen ondersteuning door consultancy bureau Turner bij de aanscherping van het Business Plan worden geboekt (de laatste factuur is in 2018 ontvangen en verwerkt).

Conclusie organisatiekosten

Het totaal van de gerealiseerde organisatiekosten ligt in lijn met de begroting en de fase waarin het KCNL zich bevindt.

2.3 / Financiële voortgang op thema

Voor de financiering van de KCNL-projecten bestaan drie bronnen:

1. Subsidiebijdragen Ministerie van Economische zaken;
2. Bijdragen vanuit het werkveld. Dit kan een bijdragen zijn in uren die normaliter worden verrekend tegen een tarief van € 78,- per uur ('in kind'), of een contante bijdrage;
3. Bijdragen vanuit het onderwijs, waarbij ook hier weer onderscheid tussen een bijdragen in uren.

Bij het indienen en goedkeuren van projectvoorstel wordt goed gekeken naar de verhoudingen van bovenstaande bijdragen. Vervolgens worden de verhoudingen gedurende de uitvoering van de projecten stringent getoetst.

In Tabel 2.6 is een overzicht opgenomen van de bijdragen per thema.

Tabel 2.6: Bijdragen per thema

	Subsidie	Werkveld in kind	Werkveld Cash	Onderwijs	Totaal
Duurzame stad - Begroot	784.848	802.492	240.630	469.404	2.297.374
Duurzame stad - Realisatie	371.488	273.857	147.972	237.127	1.030.444
Duurzame stad - Ruimte/tekort	413.361	528.635	92.658	232.277	1.266.930
Maatschappelijk natuurbeheer - Begroot	1.059.881	870.514	394.257	726.916	3.051.568
Maatschappelijk natuurbeheer - Realisatie	463.540	311.321	54.659	316.533	1.146.053
Maatschappelijk natuurbeheer - Ruimte/tekort	596.341	559.193	339.598	410.383	1.905.515
Proposed - Begroot	295.560	369.450	369.450	443.340	1.477.800
Proposed - Realisatie	-	-	-	-	-
Proposed Ruimte/tekort	295.560	369.450	369.450	443.340	1.477.800

Van de totale projectsom binnen het thema 'Ontwikkelen naar een duurzame stad' ad. € 2,3 mln is tot op heden € 1,0 mln (45%) gerealiseerd. Bij 'Ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer' bedraagt de totale projectsom € 3,0 mln. Hiervan is tot op heden € 1,1 mln gerealiseerd (38%). Beide thema's lopen in de realisatie in de pas met de begroting. In de volgende paragraaf zullen projecten binnen de thema's op detailniveau worden toegelicht.

2.3.2 / Ontwikkelen naar een duurzame stad

Resultaten per project

In tabel 2.7 wordt per project de realisatie afgezet tegen de begroting. Daarnaast wordt de procentuele voortgang in tijd weergegeven. Tabel 2.8 presenteert de financieringsverhouding binnen de projecten.

Tabel 2.7: Realisatie t.o.v. begroting in tijd projecten ontwikkelen naar een duurzame stad

	Begroot 2015 t/m 2020	Realisatie t/m dece 2017	Ruimte/ tekort	Percentage gerealiseerd	Realisatie vlgs. tijdschema
Lopende projecten					
Groene Hart Academie	244.300	186.128	58.172	76%	100%
Dak- en gevelgroen in de 21e eeuw	68.039	40.248	27.791	59%	67%
Innovatieve klimaatkanalen	75.022	41.876	33.146	56%	100%
CoP Openbare ruimte regisseren	81.272	76.671	4.601	94%	85%
Innovatieve Klimaatstresstest Fryslan	179.641	56.224	123.417	31%	67%
Leren van klimaatinnovaties	120.274	79.472	40.802	66%	88%
Klimaatbestendigheid getoetst	176.870	84.964	91.906	48%	67%
Limburg waterklaar	259.150	174.437	84.713	67%	41%
Smooth Traffic management	35.100	33.050	2.050	94%	91%
Tata Island	70.200	33.001	37.199	47%	91%
Vruchtgebruik	211.319	74.241	137.078	35%	52%
Urban Green	468.527	39.794	428.733	8%	19%
Kansen voor Agroforestry in de regio Nijmegen	199.820	-	199.820	0%	0%
	2.189.534	920.106	1.269.428	42%	
Afgeronde projecten					
Stadsecologie	59.920	38.678	21.242	65%	100%
CoP Waardering groen openbare ruimte	75.816	71.660	4.156	95%	100%
	135.736	110.338	25.398	81%	
Totaal duurzame stad	2.325.270	1.030.444	1.294.826	44%	

Tabel 2.8: Financieringsverhoudingen per project ontwikkelen naar een duurzame stad

	Begroot				Realisatie			
	Subsidie	Werkveld in kind	Werkveld Cash	Onderwijs	Subsidie	Werkveld in kind	Werkveld Cash	Onderwijs
Lopende projecten								
Groene Hart Academie	50%	24%	4%	22%	53%	18%	0%	29%
Dak- en gevelgroen in de 21e eeuw	39%	34%	9%	19%	56%	24%	7%	12%
Innovatieve klimaatkanalen	33%	4%	33%	29%	33%	1%	49%	17%
CoP Openbare ruimte regisseren	33%	38%	15%	13%	31%	44%	16%	9%
Innovatieve Klimaatstresstest Fryslan	32%	7%	42%	19%	32%	3%	44%	20%
Leren van klimaatinnovaties	33%	17%	29%	22%	33%	27%	35%	5%
Klimaatbestendigheid getoetst	32%	45%	12%	12%	5%	58%	24%	13%
Limburg waterklaar	28%	47%	14%	11%	40%	26%	0%	34%
Smooth Traffic management	33%	33%	0%	33%	15%	52%	0%	33%
Tata Island	33%	33%	0%	33%	46%	8%	0%	46%
Vruchtgebruik	33%	33%	2%	32%	33%	0%	28%	40%
Urban Green	32%	50%	1%	17%	32%	20%	16%	31%
Kansen voor Agroforestry in de regio Nijmegen	33%	30%	5%	32%	0%	0%	0%	0%
	34%	34%	11%	21%	36%	24%	15%	25%
Afgeronde projecten								
Stadsecologie	50%	42%	0%	8%	47%	40%	0%	12%
CoP Waardering groen openbare ruimte	47%	41%	0%	12%	26%	47%	17%	9%
	27%	42%	0%	10%	34%	45%	11%	10%
Totaal duurzame stad	34%	35%	10%	20%	36%	27%	14%	23%

Toelichting per project

Bijzonderheden met betrekking tot de realisatie van projecten binnen het thema 'Ontwikkelen naar een duurzame stad':

- Groene Hart Academie: is uitgevoerd en zal in periode één 2018 ook formeel worden afgesloten. Bij het project is in de realisatie een subsidiepercentage van 53% zichtbaar (beschikking max 50%). Bij de formele afsluiting zal worden afgerekend volgens beschikking;
- Dak- en gevelgroen in de 21ste eeuw: ontwikkelt zich volgens plan. Wordt eind 2018 afgerond. Bij het project is in de realisatie een subsidiepercentage van 56% zichtbaar (beschikking max 50%). Signaal van mogelijke overschrijding is naar projectleider afgegeven;
- Innovatieve klimaatkanalen: wordt in periode één 2018 inhoudelijk en formeel afgerond;
- CoP openbare ruimte regisseren: zit in afrondende fase en zal in periode één 2018 ook formeel worden afgesloten;
- Innovatieve klimaatstresstest Fryslan: loopt volgens plan;
- Leren van Klimaatinnovaties: project zit in afrondende fase en zal worden afgerond in de eerste helft van 2018;
- Klimaatbestendigheid getoetst: loopt volgens plan;
- Limburg Waterklaar: loopt volgens plan;
- Smooth Traffic Management: volgens plan uitgevoerd en zal inhoudelijk en formeel worden afgerond in periode één van 2018;
- Tata Island: volgens plan uitgevoerd en zal inhoudelijk en formeel worden afgerond in periode één van 2018. De co-financieringsverhouding loopt per ultimo 2017 niet in pas met de beschikking. Bij de formele afsluiting zal worden afgerekend volgens beschikking;
- Vruchtgebruik: loopt volgens plan;
- Urban Green: eerste jaar. De realisatie zal in 2018 echt goed op gang moeten komen;
- Kansen voor agroforestry: akkoord in november ontvangen. Nog geen uitputting;
- Stadsecologie: volledig uitgevoerd. Het project wordt in periode één van 2018 formeel afgesloten. Binnen het project bestaat een onderbesteding groot € 21.000. Hiermee komt een subsidiebedrag van € 10.500,- beschikbaar voor nieuw te ontwikkelen projecten;
- CoP Waardering groen openbare ruimte: afgerond in 2016.

Conclusie ontwikkelen naar een duurzame stad

Het totaal van de gerealiseerde kosten voor het ontwikkelen naar een duurzame stad ligt in lijn met de begroting. Kleine onvolkomenheden zijn aanwezig, maar structureel gezien zijn er geen bijzonderheden.

2.3.3 / Ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer

Resultaten per project

In tabel 2.9 wordt per project de realisatie afgezet tegen de begroting. Daarnaast wordt de procentuele voortgang in tijd weergegeven. Tabel 2.10 presenteert de financieringsverhouding binnen de projecten.

Tabel 2.9: Realisatie t.o.v. begroting in tijd projecten ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer

	Begroot 2015 t/m 2020	Realisatie t/m dece 2017	Ruimte/ tekort	Percentage gerealiseerd	Realisatie vlgs. tijdschema
Lopende projecten					
Samen voor bijen	183.932	153.357	30.575	83%	100%
Nieuwe verdienmodellen in natuurbeheer	100.000	101.120	-1.120	101%	100%
Evaluatie participatieprojecten Natuurmonument	100.000	103.465	-3.465	103%	100%
Maatschappelijk Natuurbeheer	243.900	174.437	69.463	72%	100%
Evaluatie vrijwilligersprojecten St. Landschapsbe	100.000	79.317	20.683	79%	88%
Weidevogels en natuurinclusieve landbouw	103.100	44.212	58.888	43%	78%
Veenweide voedsel	206.341	81.639	124.702	40%	100%
Bodemvriendelijke natuurontwikkeling	147.556	17.762	129.794	12%	33%
Holwerd aan zee	263.984	81.553	182.431	31%	41%
Innovatie natte landbouw	107.800	59.675	48.125	55%	44%
Noordwaard, monitoring effecten van begrazing	157.740	21.687	136.053	14%	50%
Kruidenrijk graslanden	187.720	22.568	165.152	12%	25%
Voedselbossen Zuidoost Nederland	286.284	-	286.284	0%	0%
Steengoed	357.373	-	357.373	0%	-4%
SSRS-RKPIJ	170.283	-	170.283	0%	0%
Bokashi, de bodem in ontwikkeling	117.636	-	117.636	0%	0%
	2.833.649	940.791	1.892.857	33%	
Afgeronde projecten					
Boeren zorgen natuurlijk voor schoon water	36.000	-	36.000	0%	100%
Community of Practice verwaarden landschap	48.388	48.388	-	100%	100%
Inrichting voor natuurbeleving	40.000	40.003	-3	100%	100%
Provinciale kennisagenda Natuur en Samenleving	85.155	85.155	-	100%	100%
Integrale gebiedsagenda Vechtdal	26.377	31.716	-5.339	120%	100%
	235.920	205.262	30.658	87%	
Totaal maatschappelijk natuurbeheer	3.069.568	1.146.053	1.923.515	37%	

Tabel 2.10: Financieringsverhoudingen per project ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer

	Begroot				Realisatie			
	Subsidie	Werkveld in kind	Werkveld Cash	Onderwijs	Subsidie	Werkveld in kind	Werkveld Cash	Onderwijs
Lopende projecten								
Samen voor bijen	39%	37%	2%	22%	39%	38%	0%	23%
Nieuwe verdienmodellen in natuurbeheer	50%	25%	0%	25%	49%	23%	0%	27%
Evaluatie participatieprojecten Natuurmonumen	50%	20%	5%	25%	48%	38%	0%	14%
Maatschappelijk Natuurbeheer	36%	42%	0%	22%	40%	26%	0%	34%
Evaluatie vrijwilligersprojecten St. Landschapsb	50%	25%	0%	25%	50%	23%	0%	27%
Weidevogels en natuurinclusieve landbouw	49%	25%	0%	25%	49%	7%	0%	43%
Veenweide voedsel	33%	39%	0%	28%	33%	14%	0%	53%
Bodemvriendelijke natuurontwikkeling	33%	9%	33%	25%	33%	12%	0%	55%
Holwerd aan zee	33%	47%	0%	20%	33%	59%	0%	8%
Innovatie natte landbouw	33%	37%	0%	30%	33%	39%	0%	28%
Noordwaard, monitoring effecten van begrazing	31%	27%	5%	37%	30%	51%	0%	19%
Kruidenrijk graslanden	26%	18%	41%	15%	26%	51%	0%	23%
Voedselbossen Zuidoost Nederland	29%	42%	13%	16%	0%	0%	0%	0%
Steengoed	29%	27%	11%	32%	0%	0%	0%	0%
SSRS-RKPIJ	33%	18%	19%	30%	0%	0%	0%	0%
Bokashi, de bodem in ontwikkeling	32%	9%	46%	13%	0%	0%	0%	0%
	35%	30%	11%	24%	41%	32%	0%	28%
Afgeronde projecten								
Boeren zorgen natuurlijk voor schoon water	50%	13%	11%	26%	0%	0%	0%	0%
Community of Practice verwaarden landschap	25%	0%	68%	6%	25%	6%	0%	68%
Inrichting voor natuurbeleving	50%	6%	19%	25%	50%	20%	22%	8%
Provinciale kennisagenda Natuur en Samenlevin	48%	0%	47%	5%	48%	0%	47%	5%
Integrale gebiedsagenda Vechtdal	33%	13%	22%	32%	27%	11%	18%	43%
	35%	4%	38%	15%	40%	7%	27%	27%
Totaal maatschappelijk natuurbeheer	35%	28%	13%	24%	40%	27%	5%	28%

Bijzonderheden met betrekking tot de realisatie van ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer:

- Samen voor bijen: is uitgevoerd en zal in periode één 2018 ook formeel worden afgesloten;
- Nieuwe verdienmodellen in natuurbeheer: is uitgevoerd en zal in periode één 2018 ook formeel worden afgesloten. Realisatie projectsom is € 1.120,- hoger dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door een € 2.632,- hogere bijdrage vanuit het onderwijs. Hiermee komt de onderwijsbijdrage uit op 27%. In de eindafrekening zal worden afgerekend volgens de overeengekomen verhoudingen in de beschikking;
- Evaluatie participatieprojecten Natuurmomenten: is uitgevoerd en zal in periode één 2018 ook formeel worden afgesloten. Per ultimo 2017 heeft het project een positief resultaat. Realisatie projectsom is € 3.465,- hoger dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door een € 18.936,- hogere werkveldbijdrage; het subsidiebedrag is beschikbaar gesteld conform begroting;
- Maatschappelijk Natuurbeheer: oorspronkelijke looptijd tot eind juni 2017. Project had dus uitgevoerd en formeel afgesloten moeten zijn. De financieringsverhoudingen in de realisatie zijn niet conform de beschikking. De projectleider heeft wijzigingsvoorstel ingediend; deze is nog in behandeling. In periode één 2018 zal hierover een besluit worden genomen;
- Evaluatie Vrijwilligers SLG/LEU: project is verlengd tot begin mei 2018;
- Weidevogels en natuur incl. landbouw: loopt achter in de uitvoering. Is extra capaciteit op gezet om inhaalslag te maken. De werkveldbijdrage t/m ultimo 2017 te laag;

- Veenweide voedsel: is uitgevoerd en zal in periode één 2018 formeel worden afgesloten. De realisatie blijft achter; de projectsom bedraagt € 82.000,-, begroot was € 206.000,-. De financieringsverhoudingen in de realisatie zijn niet conform de beschikking; de werkveldbijdrage is te laag. Deze ontwikkeling heeft o.a. te maken met de ziekte van de lector. In het najaar van 2018 zal een symposium worden gehouden. In periode één 2018 zal een besluit worden genomen over de gevraagde verlenging. De projectleider is geïnformeerd over mogelijke nadelige financiële consequenties;
- Bodemvriendelijk natuurbeheer: loopt achter in uitvoering a.g.v. onderbezetting in opleidingen. Afspraak is dat in 2018 een inhaalslag wordt gemaakt;
- Holwerd aan Zee: volgens het cijferoverzicht blijft de realisatie op dit project ver achter. In deze cijfers is nog niet verwerkt de bijdrage van InHolland in de uitvoering. Dit zal in periode één van 2018 worden gecorrigeerd. Het project loopt inhoudelijk zeer goed;
- Innovatieve Natte Landbouw: loopt volgens plan;
- Noordwaard: realisatie van het project blijft achter op de begroting. De inhoudelijke uitvoering van het project loopt goed. Projectleider loopt achter met de projectadministratie. Dit is gesignaleerd en teruggekoppeld. Afspraak is dat in maart de projectadministratie op orde wordt gebracht;
- Kruidenrijke graslanden: loopt volgens plan;
- In november is een viertal projecten gestart: 'Voedselbossen Zuidoost Nederland', 'Steengoed', 'SSRS-RKPIJ' en 'Bokashi, de bodem in ontwikkeling'. Binnen deze projecten heeft nog geen realisatie plaatsgevonden.

Tot en met heden zijn in totaal vijf projecten afgesloten, waarvan twee in 2017 en drie in 2016. Opmerkingen m.b.t. de in 2017 afgesloten projecten:

- Integrale gebiedsagenda Vechtdal: hier is een overschrijding van € 5.339,- aanwezig; de gerealiseerde projectsom is hoger dan begroot. Dit wordt geheel verklaard door een hogere onderwijsbijdrage. Het EZ-bedrag is conform beschikking;
- Boeren zorgen natuurlijk voor schoon water: geen realisatie op dit project; project is komen te vervallen. Hiermee is een subsidiebedrag van € 18.000,- beschikbaar gekomen voor nieuw te ontwikkelen projecten.

Conclusie ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer

Het totaal van de gerealiseerde kosten voor projecten binnen het thema 'Ontwikkelen naar maatschappelijk natuurbeheer', ligt in lijn met de begroting. Kleine onvolkomenheden zijn aanwezig, maar structureel gezien geen bijzonderheden.

2.3.4 / Proposed projecten

Resultaten per project

Twee keer per jaar kunnen nieuwe projecten worden aangemeld bij het KCNL. Deze paragraaf geeft een overzicht van de proposed projecten per ultimo 2017.

Tabel 2.11: Begroting proposed projecten

	Begroot 2015 t/m 2020	Realisatie t/m dece 2017	Ruimte/ tekort	Percentage gerealiseerd
Proposed projecten duurzame stad				
Duurzame plantenlijst (was: GroenBloemDoen)	77.800	-	77.800	0%
Groene gezonde wijken	200.000	-	200.000	0%
Smooth Traffic Information Systems 2	100.000	-	100.000	0%
NOG NADER IN TE VULLEN 2018	250.000	-	250.000	0%
	627.800	-	627.800	0%
Proposed projecten maatschappelijk natuurbeheer				
Kleimotor	250.000	-	250.000	0%
Ontwerpplan voor Platteland	100.000	-	100.000	0%
Innovatief ondernemen met natuur	100.000	-	100.000	0%
Veluwe	150.000	-	150.000	0%
Boer zoekt soort 2	100.000	-	100.000	0%
Grenzeloos stroomopwaarts	150.000	-	150.000	0%
	850.000	-	850.000	0%
Totaal proposed	1.477.800	-	1.477.800	0%

Bijzonderheden met betrekking tot de realisatie van de proposed projecten:

- Op de proposed projecten is geen realisatie zichtbaar. Bij de feitelijke effectuering van het project komen ze te vallen onder één van de thema's 'Duurzame stad' of 'Maatschappelijk natuurbeheer'.

Dekkingspercentages

Tabel 2.12: Dekkingspercentages per proposed project

	Begroot			
	Subsidie	Werkveld in kind	Werkveld Cash	Onderwijs
Proposed projecten duurzame stad				
Duurzame Plantenlijst (was: GroenBloemDoen)	20%	25%	25%	30%
Groene gezonde wijken	20%	25%	25%	30%
Smooth Traffic Information Systems 2	20%	25%	25%	30%
NOG NADER IN TE VULLEN 2018	20%	25%	25%	30%
	20%	25%	25%	30%
Proposed projecten				
Kleimotor	20%	25%	25%	30%
Ontwerpplan voor Platteland	20%	25%	25%	30%
Innovatief ondernemen met natuur	20%	25%	25%	30%
Veluwe	20%	25%	25%	30%
Boer zoekt soort 2	20%	25%	25%	30%
Grenzeloos stroomopwaarts	20%	25%	25%	30%
	20%	25%	25%	30%
Totaal proposed	20%	25%	25%	30%

Binnen de proposed projecten wordt gerekend met een maximale subsidiebijdrage van 20%. Daarnaast wordt gestreefd naar een cashbijdrage door werkveld of alternatieve geldstromen van 25%.

3 / Impact

In 2017 zijn de generiek meetbare indicatoren (Key Performance Indicators hierna KPI's) aangevuld en aangescherpt teneinde de impact en kwalitatieve output van activiteiten zichtbaar te maken en te meten. Vanaf april 2017 wordt door de projectleiders in viermaandelijke rapportages cijfermatig op de KPI's gerapporteerd. Onderstaande tabel presenteert de cijfermatige resultaten.

Tabel 3.3 Realisatie op KPI

KPI	Doelstelling per jaar	t/m december 2017
Deelname aan uitvoering projecten		
Medewerkers en experts werkveld		297
Studenten Mbo	100	141
Studenten Hbo	75	381
Studenten WO		12
Docenten Mbo	25	69
Docenten Hbo	25	109
Afstudeerprojecten		61
Deelnemers aan Studentprojecten		263
Stageplaatsen		21
Lectoren		14
Publicaties docentonderzoekers/ lectoren	12	14
studentrapporten		37
Kennisdeelbijeenkomsten		
Kennisdeelbijeenkomsten	6	164
Deelnemers totaal		1344
Deelnemers werkveld		660
Deelnemers onderwijs mbo		110
Deelnemers onderwijs hbo		319
Inbedding in onderwijs		
Minoren en keuzedelen	3	7
Contributie aan werkveld		
Klanttevredenheid (16 projecten)		7,3

Bij het uitvoeren van praktijkonderzoek, de inbreng van state-of-the-art kennis en het delen van kennis, zijn naast werkveldpartijen, lectoraten betrokken. Op dit moment zijn 14 verschillende lectoraten van de vier groene hogescholen verbonden aan de projecten.

Voor de uitvoering van projecten wordt gebruik gemaakt van de creativiteit en vindingrijkheid van studenten. Tot op heden zijn 534 studenten (Mbo, Hbo en Wo) betrokken bij de uitvoering en/of kennisdeling. In de uitvoering van de projecten hebben deelgenomen via afstudeerprojecten 61 studenten, via stageplaatsen 21 studenten en via studentprojecten 263 studenten.

Aan kennisdeelbijeenkomsten is in totaal door 1344 mensen deelgenomen, waarvan 660 deelnemers uit het werkveld en 684 deelnemers uit het onderwijs. Binnen 23 masterclasses, 44 symposia en workshops en 107 netwerkbijeenkomsten is aan kennis gedissemineerd. Door lectoren en docentonderzoekers is in vakbladen 14 keer gepubliceerd. Daarnaast zijn 37 studentrapporten beschikbaar gekomen.

Om in een vroeg stadium de veranderende eisen aan professionals te vertalen naar het onderwijs, worden de opbrengsten uit de projecten ingebed in het onderwijs. Tot op heden worden drie keuzedelen voor het Mbo inclusief content ontwikkeld. Aan 4 minoren is een bijdrage geleverd.

Uit de (tussentijdse) klanttevredenheidsevaluatie onder een zestiental projecten blijkt dat de gemiddelde klanttevredenheid op een schaal van 0-10 een score heeft van 7,3.

Evelyne van Dongen – *Programmamanager KCNL*

0610505037

Evelyne.vandongen@kcnl.nl

www.kcnl.nl

Larensteinselaan 26a

Postbus 9001

6880 GB Velp

Het KennisCentrum Natuur en Leefomgeving is een knooppunt waar bedrijfsleven, maatschappelijke actoren, overheden en onderwijs op een stimulerende wijze en vanuit een duurzame visie, samenwerken aan innovaties en vakmanschap op het gebied van de inrichting en het beheer van de groene ruimte en leefomgeving.

KennisCentrum
Natuur en
Leefomgeving